

16. aastaküür

Arst number 15 kop.

Fr. F. Krenzeldi nim.
Eesti Kirjanduslik
Ajaloo Instituut

Meie Mats

2024

Nr. 131.

Laupäeval, 18. (3. märts) weebruaril 1917.

Nr. 131.

Sõjingu mälestusammas Pariisis.

Seitšased Läti pataljonis.

Kadunud poeg.

Elsbeth Borcharti roman. (Särg 14.)

„Mis on juhtunud? Rönelege, ometi herra Volkmann!“ hüüdis Helmbrecht ärewalt.

„Udwojat Grunow on oma elu täna öösel lõpetanud — ta on enese üles poonud.“

Helmbrecht haaras toolileeni järele et ennaft selle najale toetada. Juba järgmisel filmapilgul ajas ta enese aga sirgu, ja surus kohtuniku kätt.

„Täna teid,“ sõnas ta tumedalt. „Aga kudas pean ma sellest oma abikaasale, oma waele Ingele teatama? Ja fiiski — fiiski oli see eht kõige parem pääsetee.“

Volkmann tõmmas taskust kaks kirja välja.

„Need kaks kirja andis prokurör mule praegu ebaastand-miseks; nad leiti õnnetu wangikambriist.“

Helmbrecht wõttis kirjad masinlikult wastu.

„Proua Inge Grunowile,“ — nii seisis ehtmise kirja peal, kuna teine „Herra kaubandunil Helmbrechtile“ nime kandis.

Volkmann jättis selle peale Helmbrechtiga südamlikult jumalaga, ja Helmbrecht otsis raste südamega omakend üles.

See oli põrutaw etendus, mis niilid järgnes. Inge jäi selle järele, kui ta aru oli saanud, mis sündinud, meelemärkujeta ja kahwatult nagu surnu lamama. Ta paranes küll lühema ajaga, kui eelmine kord, aga ta filmade waade oli nii tuim ja ükskõikne, nagu ei saats ta millegistki aru, mis tema ümber sündis.

Helmbrecht pani Ingele määratud kirja kõrwale: ta tahtis seda alles fiis lugeda, kui ta selleks juba tarwiliselt kofunud ja tugew oli. Aga mis wõidi Grunowil küll Helmbrechtile enesele kirjutada olla?

Helmbrecht awas ümbriku ja heitis pilgu kirja peale. Seal kõlas hirmus karjatus ta huultelt, ja kiri langes põrandale — nii jõuetuks jäid ta käed korraka.

Grunowil kiri käis järgmiselt:

„Wäga austatud herra kaubandunil!“

Kui teie neid ridast loete, wiibib nende kirjutaja juba surnute seas.

Enne kui ma aga fiit ilmaft lahtun, tahan ma oma

südbant piinast, mis mind aastate jookkul waewanud, rüh-jendada. Mitte süüft, mis mind niilid hukka ja wangilotta wiinud, ei taha ma rääkida, kuigi ta ka küllalt raste on. Kui ma oma kae ehtimest forda wõdera raha järele wälja sirutasin, pidin ma selle teatud ajaks tinoimata jälle tagasi panema. Kuid wõlad kaswofid itta suuremaks, ühe sum-maga katsin ma teise, kuni mul wiimaks filmus kaela üm-ber oli ja ma ainuift pääseteed weel ainult põgenemises nägin — aga mitte sellist ei taha ma rääkida.

Teie teate, et ma teie poja Georai sõber olin ja et minu tädi Beate Wegner teie juures majapidajaks oli. Ma käisin ühtlugu teie majas ja teadsin kõik, mis seal sündis. Mul olid minu nooruse peale waatamata — ma olin kahetsateift ümmend aas at wana, nii fiis Georgiift kaks aastat wanem — juba mitmed lood seljataga.

Ma tegin salaja wõlgasi ja ei suutnud neid enam kudagi tasuda. Minu tädi talle t ma abi palusin, tõendas, et temal minu wõlgade katmi eht raha ei jalkuwat. Kui ma aga tale ühtesoodu peale käisin, leidis ta wiimaks ra-hanurefsemiseks fiiski pääsetee. See oli soatantit laan, ja oleffin ma sellest juba sel ajal aru saanud, fiis ei oleis ma selluga kunagi nõusse heitnud. Kui ma aga osjast wiimaks täiesti aru sain, oli juba hilja — see oli sündi-nud. Ma ei taha ennaft puhats pesta ega oma süüd ilustada püüda. Siiski pean ma ütlima: ma langesin au-ahne, omatasupüüdjä naisterahwa ohwriks, tes oma püüete teostamises mingisu usi tatiistust ei tunnud.

Lubage mind oma wiimisel elutunnul täiesti awalik olla. Minu tädil oli üksainus eesmärk: kaubandunil Helmbrechtile abikaasaks saada, ja tatiistuseks oli tal sel teel. — Georg.

Georg ei warjanud oma põlgust tema wastu mingil wiisil, ja jeda asjaolu oleks tema isa naisewõtmiise juures tahjemata filmas pidanud. Ka ei wõinud ta oma wälj-seid manõwerdamisi täistawwanud poja juuresõ etul läbi wiia. Nii mõles ta igasuguseid abindusi ja plaanifi wälja, kudas teda kõrwaldada ja kahjutaks teha, ja mina olin tale selle plaani teostamise juures tõõriistats, kuigi ma jeda seetõrd ise ei aimanud.

Ta nurefses mulle m istatusliisel wiisil järektehtud wõtme teie erakontori usse tarwis, ja nii tõin ma igatõrd, kui mul rahast puudus oli, teie lastjast omale tarwisimi-newa summa. Õnnetuseks tuli wargus awalikult, aga

Beate suplemist.

tädi rahustas mind. Ta teatas mulle teie õffisest walwamisest ja nii jätsin ma oma õffised rööwtäigud" ajutiselt takti, et nendega hiljem, kui õht jälle puhas, uueste algust teha. Aga juba peale minu esimest käitu — seeford lõin ma suure tumma üle — ütles ta mulle, et see wiimane kord olewat, ja ma seda allikat oma wõlgade katmiseks edaspidi enam ei tohtiwat tarwitada. —

Mis nüüd järgnes, tuli nii kiireste, et ma sellest waevalt aru suutsin saada. Ma sain teada, muidugi jälle tädi käest, sest muidu ei aimanud keegi seda, et warguses Georgi süüdistati, et tema juurest walewõti ja taskulatern leitud. Seal läksid mul korraka filmad lahti. Oma esimeses wihahoos ja ärewuses tahtsin ma teie juure tulla ja teile kõik üles tunnistada, aga ta pidas mind wägivaldselt tagasi. Ja mina waitisin. Ainute asi, mis ma Georgi heaks wõisin teha, oli see, et ma teile tema süütaust tõeks püüdsin teha. Teie ei uskunud mind, ja nii oli tädi Beate peaaegu eesmärgile jõudmas. Georg saadeti Amerikasse, ja nüüd oli tädil tee waba. Weel kord, üksainus kord lõin ma wankuma, kui Georg minuga jumalaga jättis. Aga ka seeford sain ma enesest wõitu.

Mis edasi sündis, teate teie niisama hästi, nagu minagi. Tädi ei läinud korda teie poolehoidmist wõita — teie walitsite kellegi teise oma abikaalaks. Ja seda abikaasat wihkas tädi Beate südamepõhjast, kuigi ta seda hooliga warjata püüdis. Warsti peale teie tihluseid läks ta teie juurest minema ja tuli kümme aastat hiljem minu juure — kahjult, sest ta kihwtitas ka seeford minu elu ära.

Et oma südame tunnistust walgistada, hakkasin ma mängima, ja seitsaabit läks minuga kõik tagurpidi. Seal juhatas ta mulle jälle pääsetee kätte — abielusseastu-

mise Ingega, keda ta, kui teie ainupest pärijat, rikkaks pidas. — Herra taubandunit, ma rööwisin teilt teie poja, ja nüüd ka tütre. Aga kui te mind ka ära neate — Inge asjus olen ma süüta. On ju õige, et ma ainult selleks tulin, et „rikast“ tüdrukut kofida, aga peagi hakkasin ma teda tõeste palawalt armastama. Ma armastasin Inget, nagu naist iganes armastatakse, ja et ta mind nüüd wihkama ja põlgama peab, see on, mis mind oma elule lõppu sunnib tegema. Minu puhas, uhke Inge peab mehest wabaks saama, kes tale niipalju häbi ja walu on sünnitanud.

See on ainute asi, mis ma weel tema heaks teha wõin. Ma kirjutan tale ise weel mõned lahkumise sõnad; teie aga, herra taubandunit, ei juuda mulle tunagi andeks anda, ma tean seda ega tahagi sellepärast teilt seda enam paluda. Ainult seda palun ma: ärge mõistke mind mitte liig waljult hukka — mõtelge selle peale, et mind kuritööle sunniti, kuna ma muidu oma iseloomu poolest ehk paremaks inimeseks, kui ma seda olen olnud, oleksin wõinud saada. Kõigist oma parematest, ausamatest tunnetest päästsin ma a nult ühe: oma armastuse Inge wastu. —

Minu wiha ja põlgus oma õnne riktuja wastu oli piirita. Süüsti ei annud ma teda kohtu kätte, kuigi ta ka selles wiimases kuritöös minu kaas süüdlane oli. Põgenemise eel andsin ma suurema osa oma rahast temale, nagu ta seda nõudnud oli. Kinniwõtmisest saadik ei ole ma temast enam wähematti kuulnud. Ajalehtedest teab ta muidugi minu saatust, ja on muidugi ka oma naha päästmiseks sammusi astunud.

See on kõik, mis mul teie ütelda oli. Ma tunnen eneselt peale seda ülestunnistust märtsi kergema o'ewat ja waatan surmale julgemine wastu. Ja kui teil wõimalik, siis ärge needte mind mitte täieste ära.

Teie õnnetu

Hans Brunow.

"Minu poeg — minu waene poeg!" nuutsus Helmbrecht lähikeste wäheagade järele.

Tunib kadusid. Seal awanes üts ja proua Helmbrecht astus sisse.

"Minu Jumal, Karl, mis on juhtunud — mis sul on?"

Helmbrecht istus, mõlema käega nägu warjates, kirjutas laua taga ja ei liigutanud ennast.

"Karl — — — Jumala pärast Karl," karjatas proua Helmbrecht ja rarutas teda käewarrest.

Pikkamisi tõstis Helmbrecht oma pra üles ja waatas sgariekt ringi. Siis tõmmas ta abitaasa enese wastu ja hakkas walu häälega nuutsama.

"Karl — kallim — — ja ei tohi nutta — — ja pead oma silmi weel hoidma."

"Ja mis siis? Minu sisemine pimedus on hirmsam, kui see rümedus, mis mind ümbritseb."

"Mi on siis nugi ometi jhtunud?"

Sõnalausumata ulatas Helmbrecht talle Brunowi kirja. Proua Helmbrecht läts se ra lugedes näost lumivalget.

"Karl — — — fina waene — — waene mees."

"Sa oli süüta, El sabeth — — ta oli süüta!" karjatas Helmbrecht kahweta häälega. "Kui ta nüüd minu läbi kirjategijaks on saanud, kui ta enam ausaks ja õiglateks inimeseks pole jäänud? — — Mina — — mina ajasin tema hukatusesse — —"

"Sa on auiaaks ja õiglateks inimeseks jäänud — — ole selle peale kindel. Sinu poeg — — sinu poeg — — mõistagi, et ta ausaks inimeseks on jäänud — —"

"Elisabeth."

"Rahusta ennast, Karl, sa piinad ennast asiata. Mitte sina poe süüdi, waid see isit, kes niitaua sinu ma os wiibis, selle lähedust Inge niitaua ja, nagu ta mulle jutustas, wastumeelselt wälja widi kannatama. Nüüd on mulle selge, miks ta wähematti wastu dmust ei awaldanud."

"See pürgulit naine!" Helmbrecht targas üles. "Elisabeth, ja wõi minau dige mõtte peale, ja ni wõin ma oma meeletud walu weidi waigistada. Ma tahan tema juure minna ja temalt aru nõuda."

"Mis ja mõtled teda, Kar?"

"Hamburgi sõita, teda — les otsida ja Brunowi kirja mõjul teda am tündimude kätte toimetada. Tema süü on sell-ga talaste tõeks tehtud, ja igatabes on ta sell: eest, mis ta teinud, idge waljema karistuse, mis iganes oemas, ära teeninud."

"Kudas leiad sa teda aga üles? Sa ei tea ju tema adresi?" tähendas proua Helmbrecht kart ikult.

"Ei, Brunow seoa mulle tüll ei nimetanud. Aga ma wõin ju politsei see uures appi wõtta. Nii wõib teda igatabes hoopjaste üles leida, ja siis — olgn tale Jumal armuline."

Proua Helmbrecht ei julgenud enam wastu rääkida. Ta teatis wäga hästi, et mis tema mees kord et e wõtnud, seda ta ta lõpu ikult läbi wiib.

Weel jelsama õhtul sõitis Helmbrecht salapolitseiniku se isis minem.

Beate Wegneri korter leiti peagi üles, kuigi ta seal teise nime all elas. Kui aga korterise jõuti, oi ta seal juba lahknud.

Selgus, et Beate lähigi haige sõbranna juure polnud reisinud, nagu ta Ingele oli teatanud. Majate-nij te tõenduste järele elanud ta ütsinda ega pole kellegiga läbi läinud.

Telegraafiteel anti asjalooft igalpoole teada, kuid Beate Wegner si po nud wähematti jälge leida. Sa oli ni siis diget aega ojanud tarwitada, niisamuti nagu ta juba Berumiski digel ajal oli lahknud.

Eufaselt pööras Helmbrecht Berliini tagasi.

Sa oli kätte tafuda tahtnud, aga Saewane Walfiseja oli sinna wähele "kattelasuminae on minu asi" häädnud, ja nüüd pidi ta sellega leppima.

Rõigest sellest ei aimanud Inge wähematti ega tohtinudki aimata.

Wahides ja osawõtmatalt, läiketa silmodega kaugeses wahtides, saatis ta tund tunni järele mõbda. Ingei isa ärosõit ei suutnud teda tuimusest ja ütsõitusest üles erutada.

Proua Helmbrecht oli walu ia mure pärast ofte meelt heitmas, ja isegi Dr. Pauli ei suutnud enam trööstida.

"Kui ometi midagi leitaks, mis teda uimastusest üles erutaks, midagi suurt, minupärast kas wõi hingeliseft walustat — — kui ainult ütsõitkuss seelabi taoks," ütles ta.

Seal tuli proua Helmbrechtile Brunowi kiri Ingele meelde.

Arsti nõusolekul tõi ta selle isa kääst ja and's Ingele. Ütsõitkuseft wõttis Inge kirja ja hakkas lugema.

Korraga arjatas ta ja hakkas kofe peale jeda südantlõhestawalt nutma.

Ema andis sellele waluawaldutele täie wabaduse, — ta oli rõemus, et Inge ütsõitkuss wiimaks ometi murtud oli.

"Ema — — — ta on mind siiski armastanud — — — minu pärast wõttis ta eneselt elu."

"Inae — minu laps — ta ise wabasas sinu, sest ta aimas wiist küll, et ta teda oma juurenee-se sudamega ial maha ei oletis jänud. — — Et sa nüüd waba oied, Inge, selle eest oled sa temale tänu wõlga."

"Wah," kordas Inge aegamisi, ja sügaw rahu wõttis tema hingest woad.

Sellest tunnist peale wõttis ta jälle kõigest osa. Ta korradas ise, miss'gused mõbbliid ära tulid müüa, ja mis ta järele tohtis jätku.

Wimaks laht'is ta ruumidest, kus ta nii lõymata palju kinnatanud oli, ja sõitis raudteejaama. Isa jäi esialgul weel Berliini.

Kui ta oma asjad Berliinis korda oli seadnud, pööras ta Helmbrecht Buchenausse tagasi.

Nüüd, kus ta nagemise jälle tagasi oli saanud, wõttis Helmbrecht wab itu wõhatamise wa täha täie jdu ja ogarufega enese kätte; tõi juhtis teda murelikkudest mõtetest tõrjama, aga siiski õh'as ta tihilugu: "Kui Williams ometi jälle sin ol ts!"

Tulewikuplaand olid tal juba walmis. Williams piti tema osanikutis jaama ja wabrikut ta peale tema surma edasi juhtima.

Inge tojus Buchenau terwes, wärstes õhus pikkamisi, aga hirmonäotawalt.

Mustas leinak eidis, mis tema näo kahwatust weel enam suurendas, randas ta tihilugu mõttes liisipuude oll, mille küljes esim sed wiinad walmisid, ringi. Aga ta ei olnud enam meesik, wallatu plika, kes puude otja romis, et kirksa kätte saada. Sa oli walminud, rokste kanna-

taba-jaanud naine, kes kirkside järele enam himu ei tunnud.

Juulituul tahtis ta wanemat ga Mõdroy se reifida. Sinna tabeti talwets wuuts, nii siis oktoobrni, ääda.

Kiip lju oli Ingele juba nüüd selge: Buchenausse ei wõinud ta alaliselt jääda. Tegewust, mis te na elu olks täitnud, loks tal hädaste tarwis. Sa oli weel ju ni noor, alles kahelümne-aastane, seal wõis ta ju weel palju õppida.

Tal olid juba kindlad plaanid, mille üle ta Susi Bollmann ga weel nõu pidada ja läbi rääkida tahtis. Sõbranna oli oma iruudust siamaale üles noidanud ja tema lusuifid kirjad lahutasid tihilugu Inge meelt. Ühes kirjast kus Susi teda enese juure wõernite Tema mees oli Berliini uhte wõi jesse maatoonalinna üle p igutatud, ja Inge, kes Berliini küll mingi hinna eest ei oletis jõitnud, mõttes tutjet sügiselt täita. Seal wõeras linnas ei tunnud teda ju mitte keegi.

Wõni nädal h'jem istus Helmbrecht töötates oma toas.

Tema abitaasa ja Inge olid asjatalituste pärast linnr sõitnud. Seft homme tahtsid nad Mõdroy se ümber kolida.

Helmbrecht lastis oma abitaasa ja tütre teeford ees ära sõita; ja ise tahtis enne mr. Williamsi tagasi jõudmist ära sõdata.

Hommituul.

Hommitune tuulele
mööda lendas,
salafoowid kaugele
mõitis endas . . .

Seal, kus wingum püsituul
surma külwis,
lendas hommitune tuul
kerges pilwis.

Mängis mööda lennates
metšafalus,
peatas kafe ošades
kodutalus.

Jutustas seal isale
õõja elust —
rääkis armša emale
poja walust . . .

Hommitune tuulele
ruttas kaugele,
pühkis sooja pisara
neiu laugelt.

Hommitune tuulele,
rutta, tõtta;
minu soowid kodule
ühes wõta!

6 jan. 1917. R. Kaasil.

Kultuurilaste lõbustused sõjawangi langenud neindega.

Et ei olnud tale kõigest sellest, mis tema äraolekul
sündinud, wahematti kirjutanud. Seda wõis ta ainult suu-
snaal teha.

Williamilt ei olnud ta ammu enam mingit teadet saa-
nud, ja ta wiimane kiri ei kuulutanud mitte just head.

Et da ei tahetawat enam lu agi tagasi loost, — nii
kirjutas ta. Ja see polnud ta ime! Kes tahtis siis niisu-
gust tub it idudu heameelega kaotada!

Helmbrecht ei kartnud aga fiiski mitte, et ta tulemata
jäab. Williams oli tale ju tõotanud tingimata tagasi tulla,
ja seda ta igatahes ta tegi.

Oli palaw suwehommit.

Helmbrecht istus oma töö juures.

Mr. Williamsi ettekuulurused olid juba nüüd osalt
täide läinud. Sellimisi uue masina pea'e tuli iga päewaga
ilka rohkem ja rohkem ja wabrikul oli tööd rohkesti.

Seal koputati korraga ukse pihka. Üksõitselt hüüdis
„fiiske,“ arwates, et see tener on.

Üks awanes ja keegi astus fiiske.

Helmbrecht pööras ümber ja nägi saledat mehelogu
läwel seiswat.

Silmapiilk aega waatas ta wõderale, kelle tajaft terwi-
tust ta wistiiste kuulnud ei olnud, tunnistades otša, nagu
nõelis ta witrastust.

„Georg — — — Georg, minu poeg!“ karjatas ta kor-
raga, targas ühes, ruttas laialiaetud kätega wõderale wastu
ja tõmmas tema oma rinnale.

„Isa — — isa!“

Siimapiilk aega ei olnud wahemat'i kuulda, ainult wa-
hetewahel tuli Helmbrecht'i rinnast nuulsumine kuuldawale.
Siis lastis ta poja korraga lahti, wõttis tema lätest kinni
ja waatas tale kaua, kaua otša.

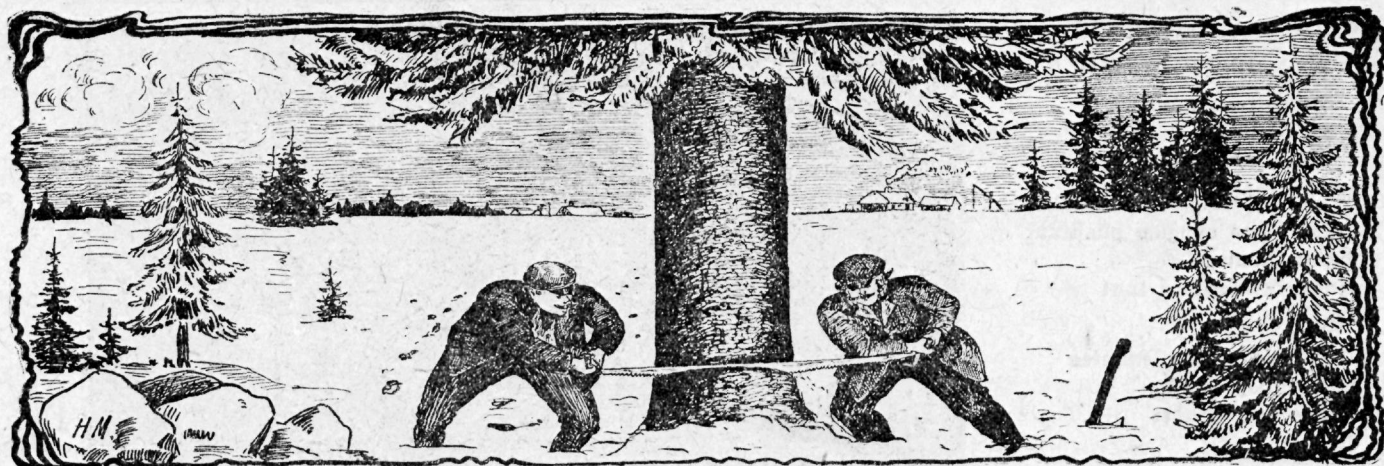
„Et ma weel seda üle elama pidin — — et ma find
weel tord nägema pidin! Minu Sumal — — Georg, ma
ei läsi weel mitte finult, kust sa tuleb, kus sa olid. Nüüd
oled sa mul jälle — — ja mit e iial ei la'e ma find enese
juurest enam minema; — — minu kallid, kadunud poeg!“

Georg, kes siamaale liigutuse pärast sõnagi suust ei
olnud laand, kogus ennaft weidi.

„Jia — — sa tundsid mind weel ära — — kas ma
siis aastate jooksul nii wähe muutunud olen?“

Siimadest — — need on sinu ema silmad — — tund-
sin ma sinu ära, muidu aga oled sa muidugi täieste muu-
tunud. Kui sa ära lätsid, olid sa alles poisike, nüüd aga
oled sa mees. — Aga — — sinu tõne — — see tuleb mulle
nii tutaw ette, see pole mitte sinu poisike hääl, mis mul
weel kõr wades sumiseb — — see on koguni teissugune,
aga fiiski ei kuule ma tänä seda mitte ehmejt torba.

(Sürguab).

„Ajapikenduse faed.“

Must teemant.

Fr. Villeri roman Norrafi.

Eftemene peatükk.

Mont tahab Amerikasfe reisida.

„Tulemal reedel reisin ma Amerikasfe.“

„Amerikasfe?“

„Jah, see on kindel. Nurulaema „Johannaga“ sõidan ma Rotterdami ja sealt „Saardamiga“ New-Yorki.“

„On jul siis tõsine nõu novembri lõpul Amerikasfe reisida? Roh, siis on sul seal vististe väga tähtsad asjad ajada. Kuid kas ei võti sa oma asemel kedagi teist jaata? Sa tead ju, klaara ei arvaks oma esimest poega dieti ristituts, kui sina waderits ei ole. Ristimine pidi aga lähemal pühapäeval olema.“

„Paratu — jutt on tähtjatest asjadest — väga tähtsateist asjadest, mida ainult mina isiklikult saan ritta ajada. Nii kahju kui mul ka on sinu abitaasa soowi mitte täita, pean ma ometi reisisma.“

See jutujamine sündis Monti toas, ja nimelt minu ja Monti enese wahel. Nagu tavaliselt olin ma kell seitse oma kirjutusetoast tulnud ja Monti juure üles läinud, et temaga juttu ajada ja teda wahest ennast kodu saatma kut-suda.

Pead, kas „Sarl Monti juhsumis“ on luganud, tunna-wad Monti ja mind küllalt niipalju, et järelseiswast loost aru saawad; teistele olgu mõned read seletuseks.

Ma lahkusin nooremehena kodumaalt; mehena tulin sinna jälle tagasi ja nimelt jõulana mehena. Ma olin wõerastes maades inshenerina enesele juure waranduse kogunud.

See sündis mõni aasta enne meie jutustust.

Ma sain oma noore-ea sõbra Montiga jälle kokku; tema pidas iseäralikku ametit — oli nimelt era-detektiro. Niipalju kui mina aru sain, pidas ta oma ametit niihästi huroituise kui ka leiwateenistuse pärast ja ta oli enesele oma teraw-meelsuse, aususe ja kasupüüdmatusse tagajärjel juba lugupeetud nime wõitnud. Kuid ometi raputastiwad inimesed tema üle inimestades pead, sest ta oli kõik kasulikulid ettepanekud — riigiteenistusesse astuda, tagasi liikunud ja elas nüüd iseäralikku üsiklase elu. Läbi ei käinud ta kellegagi peale minu ja minu perekonna; aga sellest hoolimata wõisime mina ja minu abitaasa õnnelikud olla, kui meil kord lorda läts teda wahetewahel eneste juure külalisesse jaada.

Minu abitaasa wõttis tema saatusest elawalt osa, niipalju kui Monti-taoline mees oma saatusest kellegil lasewd osa wõtta.

„Kas sa siis aru ei saa,“ ütles ta mulle, „et Mont kord elus suure pettumuse on läbi elanud ja sellepärast tagasi-

hoidlikuks on muutunud? Meie püüe olgu teda igal juhtumisel, olgu kas tema enese tahtmise wastu, sellest üfsildusest wälja kisuda, kuhu ta on sattunud. Kes teab, eht on ta meie wastu selle eest kord väga tänulik.“

Kui mul ka teiste nurede lohta naiselik teraw pill puudus, aru sain ma ometi, et mu abitaasal digus oli, ja meie püüdsime teda igatewiisi oma külge kõita. Aga weel midagi muud mõistsin ma, ja see oli: et Mont täitsa wabatahtlikult meile pidi oma usalduse kinkima, kui tal parajaste niisugune tuju oli, et meile oma elusaladusi tahtis awaldada. Ei olnud mitte iseäralikku suurt inimestetundmist tarwis arusaamiseks, et Mont kõigist inimestest kõige wiimane oli, kelle usaldust keegi wägiwallaga wõis wõita.

* * *

Monti Amerikasfe reisisiise nõu imestas mind ülitwaga; sellest ei olnud ta waremalt sõnagi lausunud.

„Oled sa mõne uue asja oma kätte ajada wõtnud?“ küsisin ma.

„Ei!“

„Tõeste?“

„Ma ütlesin ju: ei!“

Ma waatasin tale kahelbes otsa; see ei olnud endine Mont, kes minu ees itka harilikult koguni rahulikult seisis ja mulle oma ilusa näoga ja tartade hallide filmadega otsekohaselt filma waatas.

Tema, kes mitu wana etteastet wälja taaluja oli ning oma rahuliku harmonilise liikumise pärast filma paistis, jalutas nüüd rahutult edasi ja tagasi. Kräsus juuksed lange-siwad tal jasinult üle laia, pisut madala otsaesise alla ja sõr-med sateldasiwad lühitse mokahabeme kallal, mis ta kaunist juud warjas.

Mina istusin suure tugitooli peal. Ta jäi minu ette seisma ja ütles:

„Kas wõid täna õhtul minu juure jääda?“

„Muidugi ja heameelega,“ wastasin ma; „Klaara läts ühe kaugelest tulnud sõbrannaga teatrisse; piletid oliwad kõik ära müüdnud, minu jaoks neid enam ei jattunud. Sellepärast olen prii. — Tahtsin sulle parajaste nõu anda, õhtul üheskoos mööda saata.“

„Wäga hea, siis sööme filmapill; mul on sinuga midagi rääkida, ja kuni see sündinud on, ei leia ma rahu.“

Mont kõlistas ja lohe selle järele wõtsime hästikaetud laua ääres istet. Mont sõi väga wähe, kuid ei jätnud oma peremehekohuseid ometi hoolitusesse, aga ei suutnud ta oma kärsitust wariata, et söömine juba lõpeks. Nähtawaste oli asi väga tähtjas, ja sellepärast sõin ma ruttu, ilma et suurt juttu oleksin ajanud.

Kui jälle tupp astusime, palus Mont mind kõige lähedama tooli peale istet wõtta, pani whiskey ja weepudeli mu

ette ja paktus mulle figari. Ka tema ise süüdas ühe põlema, wistas ta aga lohe jälle laminasse.

„Sa tahtsid minuga midagi rääkida, Mont, nagu sa enne ütlesid.“

„Jah kui sa aga töötad kannatlikult kuulata.“

„Maibugi! Kas oled tial mürganud, et ma sind huwitusega pole kuulnud?“

„Nõet naeratus lehwis ta näost üle.“

„See on tibe ro i. Wististe olen ma sinu kannatuse ju nii mõnegi korra kaalu peale pannud kui sulle etel iwi osawuieft, loogitast ja otustamistest rääkisin, aga täna on mul hoopis teised asjad ees. Kas on sul lusti lugu kuulata, mis mind ennaft puutub, seda lugu, mis minu nii ütlikuts on teinud, nagu ma praegu olen?“

„Armas Karl,“ wastasin mina, „sinu lugu huwitab mind väga. Sest igooits wõib ju näha, et sulle elus midagi on juhtunud, mis su elu peale on warju heitnud, aga nagu isegi tead, ei uurita niisuguseid asju sõprade käest mitte, waid wotad kse, kuni sõber nad ise ära jutustab.“

„Nii on õige; ma olesin pidanud sulle juba ammu kõik ära jutustama. Sest et mul oma asjus midagi warjata ei ole. Jah, jätedus on, et mees enda ütliklasemats teeb, kui ta tõepoolest on, ja sel puhul kardan ma, et see kahelordne rumalus oleks, kui ma õigel ajal sõbralt nõu ei küsiks. Minu pill on tuhnimats läinud, sest et ma selle asja peale alati ainult ühelt seisukohalt olen waadanud. Ei ole ka üsna õige, kui ma seda asja ainult isiklikult pean, sest mina polegi selles peategelane. Kuid asi puutub istusse, kes mulle niisama kallis oli kui ma ise.“

„Jutusta, Mont, jutusta! Kui aus mees, kel mõisilik naine on, sind aidata wõib, siis pööra minu ja Klaara poole.“

Ma andsin tale kae; Mont pigistas seda kõwaste. Rahtlus ja rahatus oliwad kadunud.

Kui ma nüüd tema jutustust loedan, siis tahaksin ma seda tema oma selgete sõnadega teha.

Seine peatükk.

Wana Frick.

„Kui meie wiiteistkümnne aasta eest lahkusime ja sina Zürichisse sõitsid insheneeriks õppima,“ algas Mont, „siis õppisid mina hoolega õiguse teadust ja olin õnnelik, kui neli aastat hiljem lõpuetiamini sain hästi ära teha. Sõbrad ja professorid soovisid, et ma enesele teaduslise elutee wakitfin. Ülitöölis oli parajaste üks stipendium prii ja ühes wäike warandusega, mis isalt oli pärinud, olesin wõinud ennaft muretumalt professori ameti wastu walmistada; nii wähe-malt üteldi mulle. Kuid see ei meeldinud mulle; ülikooli-pingilt õpetoolile ajada — seda ma ei tahtnud, ei leidnud küllalt kütestawa olemat. Kõigepealt wõisin ma kangel põhias ühe kohta kantseleisse, kus wähe tööd, aga seda enam metsloomi ja lindu si metiades oli, ja tuliti sealt aasta hiljem kui hobeni, punaste põstetega Nimrod Christianiasse tagasi. Sellejärele astusin ma linnapolitseiisse asfidentina ametisse ja saatsin kaks aastat sellega mööda, et noori inimesi uulitsal kategeemise eest karistasin ja elanikkude liikumamat osa ohjes hoidisin.“

Nagu sa mõistad, ei olnud see tegewus mitte niisugune, mis meesi kauemat aega wõib kütestada. Ja seda ütlesin ma ka heale politseimeistrile, kui ühel heal päewal temale lahkusmisepalwe puidi peale panin.

„Õidage, mu armas Mont,“ ütles politseimeister lahkest naeratades: „Kas ei wõiks teie oma palwega pifut oodata? — Pean ütlima, et ma teie juures teie senistes ametis mitte tarwilisi kalduwusi ei leidnud, kuid sellewastu peaks mind minu lauaastane loemus väga petma, kui teie detektiw-politsei juures õigel kohal ei oleks. Kõik teawad, mis teie postwarguse selgettegemise juures tegite, kuigi teil sellega ametlikult asja ei olnud, ja see wiis, kuidas teie õrstad mõrtjutatõõse selguse tõite, ei ole mul ka mee-lest läinud. Juba mitu kuud oli mul nõu, teile detektiw-politseiis kohta palluda. Kui oma palwewirja tagasi wõtate, siis on asi joones.“

Ma wõtsin ettepaneku rõemuga wastu, kuid alles siis, kui mulle enne aasta aega puhust oli lubatud — aasta, mis ma wäljamaal mööda saatsin, kus keeli ja inimesi tundma õppisin. Mis õigust minu mulle see wõrstiwiibimine on saatanud, seda ei tarwita ma sulle enam seletadagi.

Et ma salapolitseiisse õigele kohale sattusin, selle juures ma ei tahtle, kui ülemuse kiitute peale mõtlen, mis mulle ülemuse kui ka ajalehete ja rahwa poolt osaks sai.

Suur osa minu ettewõtete tagajärgedest oleneb minu loodusest, mis hästi heatahtline on olnud. Kui inimene 12—16 tundi päewas ühtejärke pingul ja tihti õõde kaupa ülewal juudab olla, ilma et wõiks, siis suudab ta ka paljugi tähele mis panna, teiste surelikkude eest warjule jääb.

Enamaste kõik politseimikud teewad sellega suure wea, et tähtsates asjades liig palju teiste uurimist ja andmeid ufaldawad. Kui sa tähele panna tahad, kui mitmest küljest ühe ja sama asja peale wõib waadata — ja kui see ka kõige tühisem asi oleks — ja kui mitmetesid need teated on, mis ühe ja sama asja kohta mitmelt poolt antakse, siis jõuad ka selgusele, et ülemus waewalt õigele otsusele jõuab teiste andmete najal, kui ta asja ise oma silmaga ei waata.

Edasi tead sa, et ma kõigis kehalistes wõlumustes ja harjustes meister olen, järelitult pole mul ka naljalt ei üalgi oma elu eest karta.“

„Jah, seda ma tean,“ mõistlesin ma. „Politseina oliid sa kõige langem wastane ja kõige suurem abimees sõbrale häda ajal ning oled veel nüüdki tugew wõitleja.“

Ma siimisefin ta tugewat teha ja teadsin, et neis jõud peitus.

Kuid mul polnud kaua aega minewiku mälestust mõlgutada.

Mont tegi jalutuse üle toa, nagu ta seda ikka tegi, kui ta mõtted töös oliwad, ja kõneles siis edasi:

„Jah, nüüd usun ma, et sellest kirjeldusest minu senise tegewuse kohta ülewaste oled saanud; olgu see sisejuh atuseks sündmusele, mis mu elus peaosa etendas ja weelgi etendab. Kuule siis:“

See oli seitse aastat tagasi; oli wihmane ja tormiline septembrikuu õõ. Wäsinud ja nahani mürg, sõitsin ma Uulitooli uulitsasse oma korteri ette. Ma elosin seekord alati alumisel korral, et wõimalikult tähelepanematana wõtsin siie ja wälja läia. Olin ülemel Ege mägestikus kurjategijate jälgi ajamas olnud. Reis oli nüüdki mulle kui ka mu abilistele pill ja raste olnud, ilma et tagajärgeft oleks annud.

Kui ma woorimeest tarwitan, siis ikka ühte ja sedasama. Koh, ja tunned Peeter Syverien? Hea küll, ma tean, et teda tunned. Ühidiakt — woorimees oli mul niisama mürg, kui ma ise — tema oli meid wiis tundi Grõnlandis (linna-jagu Christianias) kusagil lõrwalisef uutifas oodanud ja oli wiletsa tagajärje üle niisama pahane kui minagi. Sellepä-rast kutsufin ma ta tuppa ja pakkufin tale klaasi konjaki. Syverien seisis seni ukse ees, waip peal. Woewalt oli hea. Syverien klaasi tühendanud ja figari põlema sültanud ning tahtis parajaste jälle wälja minna, kui äkitselt telefon kõl-fema hakkas.

„Õodake natuke,“ ütlesin ja jooksin telefoni juure.

„Salo!“

„Kas oleie teie Mont — politseimik Mont?“ küstti tele-fonist.

„Jah.“

„See on hea.“

„Kellega ma kõnelen?“

„Siia Bartholomäus Frick, wana Frick Drammensi uu-litsalt — nii nimetatakse mind. Kas wõite lohe siia sõita? Minu juures küsid mürdwargad. Usun, et mees, nagu teie, esimene siin weate olema ja seda nii ruttu kui wõimalik.“

„See küll, ma tulen.“

Õõhu see ei olnud; aga Frick oli õigus, kui ta ütles, et mina esimesena kohal pean olema.

Wõnu minust hiljem wuras trosta läbi wulifewa wihma ja lühjade tånawate Drammensi uulitsa poole. Seda aega tarwitafin ma järelmõtlemissel, mis ma wanast Frickist oliin kuulnud.

Jaan Frikk,
Sakuiste kib.
Kutoluhina sõjaväeljal.

Eruft Beri,
n. alamohw. Ewerti kub.
Lendurite koolis.

Aleksander Tõnnus,
Tallinnast.
Tegevus sõjaväes.

Wassili Siit,
Muhumaalt.
Tegevus sõjaväes.

August Miik,
Sartust.
Eapri pataljoni.

Bartholomäus Frikk ehk kapten Frikk, nagu teda ka kututi, oli üsna noorena Norramaalast lahtunud. Peaaegu terve inimeseiga ei olnud temast midagi kuulnud, kuni ta äkki wanamehena kodumaale tagasi tuli, mõni aasta enne meie loo algust. Ta tõi terve laewatäie wanu, haruldast asju Christianiasse kaasa ja teda peeti igalpool rikkaks meheks. Kapteni nimi oli wististe sellest tulnud, et ta — rahwajutu järele — oma raha mererööwli laewa juhatajana ja pärast orjakaupmehena olla teeninud. Digem seletus, mis wististe küll ka tõeaga kokku läis, oli see, et ta oma waranduse Australias kullaostijana Africa teemandikaewandustes oli kogunud.

Tema oli niihästi Australias kui ka Afrikas üs esimesest olnud, kes rohke saagi sai. Christianiasse tagasi tulnud, ostis ta Ocammeni uulitsale suure maja, mille ta kaasa toodud haruldaste asjadega täis täitis. Tagasi tulles leidis ta oma sugulastest ainult veel wenna naise kahe lapsega wiletsas Aukorras eest. Wististe, et oma endist ükskõikjust tasa teha, oli ta wenna naise heategubega üle küllwanud ja tema waimilised omadused suurde segadusesse saatnud, sest et tale määratumad summad tarwitada andis. Sellepeale oli wenna naine ära surnud ja Frikk oli ta lapsed — tütre ja poja — oma juure wõtnud. Üleüldiselt arwati, et need ka ta pärijad on.

Wana Frikki tundis Christianias iga inimene — mina küll ei olnud temaga veel üial rääkinud — ja temast kõneldi, et ta väga rikas, väga helde ja väga wihane mees olla.

Tema maja seisab lohe Skille panga toga, nagu seda juba tead. Pealegi ei ole see ime, kui ja temast veel midagi pole kuulnud, ehk küll sinu mis maja seal ligidalt seisab, sest wiimastel aastatel on wana Frikk palju pödenud. Teda ei nähta üial wäljas ja sellepärast on ka rahwa huwitus tema wastu nüüd täieste raugenud.

Troosta peatas raudse aiawärawa ees, mille keegi laternaga mees lohe awas. Awaja oli wanamehe kutjar.

Palju sõnu ei olnud tarwis; tema oli minu tuleku wastu ette walmistatud ja saatis mu lohe peahoone juure. Meie sammusime kojast ja mitmest toast läbi — wiimasest seiswad mõned tüdrukud üheskoos fofistamas — ja jõudsimis siis suure tuppa ehk saali, mis walgustatud oli.

Saal patus tirkut waadet; üksikud mööblid oliwad wana moelised, teised uemoeelised; seal oliwad suured troopika taimed suurtes toobrites; Wenedigu peeglid seinel ja nende wahel suured lapid täis haruldast asju igast ilmakaaress ja ajast; teisel pool seina ääres ja nurkades wärsatopitud loomad; ühe riiulil peal suur altarilühter kufogilt wanast kirkust, ligemat riiulil lamp Hindostani templist; alusel tore Pariisi lauakell, tema wastas teist ajast pärit liiwakell. Jah, seal oli kõikjugu pudipadi asju koos.

Sellepärast ei wõinud ütelda, et toas õudne oleks olnud; ma nägin lohe, et siin ojawad naisterahwakäed oliwad tegewuses olnud.

Ainult ühelt pool toas walitses korratus: ümberlõkatud toolid, lahti murtud lapid, üks aken täitsa katki, niihästi

Klaas kui raamid. Kuid torm ja wihm ei tunginud mitte tuppa, sest et aknad alluule oliwad; ja et toakaminas weel tuli loitis, siis oli üleüldine mulje õige soe ja armas.

Tule ees istus wana Frikk suures tugitoolis. Kamina sinisi peal tema ees seisis raske Amerika merewäe rewolwer läikivate raudadega ja tooli najal suur Preissi ratsawäemõet. Wajoherral oliwad tuhwid jalas ja kirju õõmantel feljas; kui ma tuppa astusin, tõusis ta lohe üles. Tema kõrwal seiswad ta mennalapid: lena noormees rõemsa näoga ja wäga ilus neiu.

Wana Frikk ei olnud just mitte kena. Tal oli lai, punane, ümargune nägu sinise ninaga ja walgete, laialiseiswate juustega ning lõwa alt läbi ulatawa walge habemega. Ta filmad oliwad sinised ja enamaste lahked; kui ta oga wihohesks sai, mis kaunis tihti sündis, siis omondastiwad nad roheline wärwi, mis mitte sümpaatlik ei olnud. Iga inimene olla ju ühe wõti teise looma farnane. Wana Friki wälimus tuletas elawalt Bengalia tiigrit meelde.

Wanamees tuli mulle ruttu wastu ja pigistas mu kätt oma käega, mis merehobuse jalga meelde tuletas. Ta oli paks, kuid ka liigutused oliwad alles täis jõudu ja paenduwust.

„Noh, siin teie siis ju oletegi, herra Monk! Tere tulemast! Seba on waewalt wiis minutit, kui teid telefoni läbi kutjufin, ja et nii ruttu tulite, see on ilus! Jah, noormees, kirrus on maailmas peaaft. Mis te armate, mis wõis Napoleon terve Europa ära wõita? Tema kirrus, sõbratene, mitte muud midagi! Urge hakake rääkima tema wärskhataja-afawusest wõi muust sellefarnasest. Tema oli teistest kiirem ja tegi sellepärast ka, mis ise tahtis — muud midagi! — Aga nüüd peate kuulma, kudas siin murdwarqusega lugu oli. Sina pilgutad mulle filmi, Sigrid; soowid wististe, et ma herra Monk — teie estelektin. Hea küll! See on minu wenna tütar Sigrid Frikk, ja see seal minu wenna poeg Einar Frikk — mõlemad mu wanaea rõem ja tugi. Kuid nüüd kõneleme murdwarqusest! — Mis! Sallad ja juba jälle nägu krimpsutama, Einar? Ha, sa soowid, et meie herra Monkile istet patuksime — ja Klaas weini ka.“ ütles noor neiu wähele ning waatas kaastundlikult minu märgi riideid.

„Jah, muidugi peab Monk istet wõtma ja kõik saama, mis soowib; wahpeal jutustan temale lühedalt, mis siin kõik sündis.“

Kuid Bartholomäus Frikk ei olnud sugugi mees, kes midagi lihidalt oskas jutustada ja sellepärast wõttis see ka kaunis kaua aega, kuni ma kuulsin, et ta unetumalt oli woodis lamanud, ärtwel hoitud, „pogana pahast tundeft suures warbas.“ ja siis tella ühe ajal all toas kabinet kuulnud. — Tema magamisetuba seisis nimelt just ülewal saali peal. — Tema, mitte laist, kargas woodist wälja, wõttis rewolwari, mis ta õõloua peal alati walmis seisis, ja mōega, mis seal kõrwal seisis; need oli ta wõerfikt kord kaasa toonud.

Nõnda sõrariistus, tuhwid jalas, palja õõsargiga, läks ta tasaksti trepist alla ja awas niijoma tasaksti saalikuft. Saalis nägi ta koht meest töö — kappist lahki murdmas ja wäärtasju totti panemas. (Järgneb).

Johannes Klei,
Ratwerest. 12. nov.
Sallitsas surma saanud.

Alfred Siit,
Mubumaalt.
Saawatud.

Mihkel Mürriapp,
Mubumaalt.
Tegevas sõjaväes.

Swan Mürriapp,
Mubumaalt.
Rodus parandusel.

Johannes Poom,
Saapsalu tr. Georgi
kavalier. Sõjaväesjal.

Dõfine lahing.

Runi lõuneni oli kõik waiine, ainult wahetewahel len-
das teisel poolt S. jõge, kus waenlase seisukoht oli, wingu-
des mõni kuul meepoolsele kaldale, eht koguni jõtte, kus
ta lõhetes wett sambana illes pritsis.

Plus on niisugust mängu waadata, sest kuuli lõhetemisel
lõõb wesi wahutades illesse, kuna tagasi luktum weelogu
wastu päikest kõigis wikertaari wärwides särab.

Teisel pool jõge oli umbes paari wersta laiusest tasane
muru, mille taga wõsastil sinas, kuna kaldal, kus meie sei-
sukoht oli, kuninglikult tammemets oma latwasi sinise suwe-
taewa poole illes sirutas, kus mõni walge pilweribale ta-
faste tuule tõutel edasi lendas.

Metsa all olid meie hobused kinni seotud, kuna lähedal,
paari wersta pikkuses Poola külas meie moonawoor asus.
Soldatitest olid mõned puude warju murule pikutanud, kuna
mõned jõe kaldal wõsastikus kuulidemängu wahitfid.

Ratju kõhuga wahtheister täis, käsi selja peal hoides
ja omale midagi tafafest habemesse wilistades, hobuste wa-
hel edasi-tagasi. Äkki jättis ta wilistamise seisma, pööras
oma punase, raswase näo jõe kaldale tõkku kogunud solda-
tite poole, ja sõnas:

"Noh, poisid . . . pange tähele, et täna naabriga kistu-
mine tuleb."

"Kust teie seba teate?" wastasid soldatid poolustumatalt,
poolnaljatades.

"Hobustest . . . hobused aimawad, et täna liibe päew
oodata on," ja wahtheister näitas hobuste poole, kes, ra-
hutumatult norstades, lapjadega maad kraapifid.

Äkki oli teisel poolt jõge wihane plüskide ragin kuulda,
millega end pea kuulipildujate kärin ühendas, ja pea halla-
fid ta suurtüüti kuulid sagedamine lendama.

Wastuseisaw lallas muutus pea värts pörguks, sest last-
mine läks tõrdlorralt suuremaks, ja õht oli ratsu suitsuga
täidetud. Kärin kestis wahetpidamata umbes kolm tundi —
kuni ta wiimaks waitis.

Pea tuli meile teatus, et Austria mehi üks meie jala-
wäe postudest teisele poole jõge tõdistama oli läinud. Waen-
lane oli aga silmale, millest mehed üle läinud, suurkükkidest
hallanud tuld andma, ja nii jalameeste tee kinni pannud,
mille tagajärjel wiimastele wõimata oli abi saata; ja et ta
tagasituleku tee kinni oli, siis olid meie jalamehed lõtkus —
ühes nendega oli ta kuus kuulipildujat waenlase kätte jää-
nud.

Waheajal wajus päike pikkamisi, nii kui magama uinu-
des, õhtu pool paistwate mäeharjade taha, sinisesse õhtu ko-
guisid paljud pilwefalgatesed, ja lõunapoolt hakkasid sagedad
tuulehood puhuma. Ilm läks pimedaks, ja noorkuu, mis
õõd nõrgalt plüskis walguistada, peitis end wiimati pafube
pilwetombusteste sisse.

"Hobused sadulasse!" — oli äkki tafast komandot kuulda.
Wilimata largas iga ratsanil oma sadula juure, ja kümne

minuti jooksul oli kõik walmis. Igaüks seisis, uut kasku oo-
dates, oma hobuse juures.

Mõne filmapilgu jooksul olid kõik hobuste seljas ja polgu
komander, kes ridade ette tõitis, jurustas tafasel häälel:

"Poisid! . . . Täna õffel seisab meil ülesanne ees, oma
seltillist waenlase käest päästa. Waenlane on kolme wersta
kaugusel teisel pool jõge, kus temal kaitsekraawifesed ehitatud.
Meie peame tafa, ilma kära tegemata, üle jõe ujuma, kuna
kuulipildujad ja kraam üle selle jaoks tehtud silla toimetatakse.
Enestest mõista, peame meie tafa waenlase seisukohta ligidale
hülitma ja siis ootamata, äkki, piikidega peale tungima. Pea-
letungimise märgiks on wile. Sõidame siis Jumala ni-
mel! . . ."

Mõne filmapilgu järele oli õõpimeduses tumebaid rat-
sanikkude kogust märgata, kes ilma tõbinat ja häält tege-
mata, jõe kaldalt wette libifid, kust ainult iserakliku sul-
nat ja tafast hobuste norstamisest kuulda wõis. Jõgi oli ma-
dal ja tõwa põhjaga, ainult lest jõge oli umbes kümne
sammu laiusest sügawam, nii et hobustel wähe ujuda tuli.
Ratsanikud hoidfid plüski parema käega ülewal, et nad
märjaks ei saaks, kuna nad wahema käega, kõwaste ratsuti
kinni widades, hobuseid juhtifid.

Rahetamine minuti järele oli terve polk teisel pool jõge,
kus soldatid, hobuste seljast maha hüppates, wee saabastest
wälja kallafid.

Mõne filmapilgu järele oli kõik lorras, meiega ühines
polk tafakaid, kes ta üle jõe olid ununud. — Ja nüüd algas
pealetungimine pimedas õõ kätte all.

Juba olime waenlase seisukohtast poolerwersta kaugusel,
kui äkki mitu plüskipauku kuulda oli.

Ratsad olid Austria eeswahid, kes, meid märgates, oma
seltillistele plüskipaukude läbi märku andfid.

Nüüd ei wõinud enam filmapilgu wiivitada ja, ho-
bustele kannufid andes, hakkasime tuhatselja waenlase kait-
sekraawide peale tormama — plüski kätte haarates. Kraa-
widest terwitati meid ägeda plüskitulega, mis aga meid ei
seganud, sest õõpimeduse pärast ei wõinud wastafed hästi
sihtida, ja wingudes lendasid kuulid üle pea. Silmapill hil-
jem olime waenlase kraawide sees, ja wälju, mürisewa hurraaga
tungisime, piikid ees hoides, waenlastele kallale, kes, ühe
põlwe peale lastes ja plüskitiku ees hoides, ootasid.

Et aga piik plüskitult kolm tõrda pikemale ulatab, siis
oli nende manöwer asjata, ja pea lamas suure jagu waen-
lastest oma kraawides were sees, kuna järelejäänud waen-
lased, plüski käest ära wifates, jalgadele tuld andfid, et oma
elumatusest päästa.

Tuulekitrusel tormasime läbi pimedas wõsastiku edasi,
hobuseid kraawidest üle ajades, ja mõne filmapilgu järele
juhtusime waenlase referwi eht abiwäe salladega wastas-
tiku, kes meid plüskitule ja rewolwitulega wastu wõifid.
Ka kuulipilduja urinat oli kuulda, mis meile lahju ei wõ-
inud teha, sest, estets, segas õõpimedus märki sihtimast, tei-
seks, olime meie wäga ligi, nii et waenlane meid lastes siht-
last ta oma meeste olets sunnitud olnud tuld andma.

Nüüd algas vihane, meeleheitlik võitlus, mis Lürgi sõja aegseid käsitöölasi meelde tuletas, sest siin ei püüdnud lõhkewad suurtüüdi kuulid, waid piigid, mõgad ja püssistikud tegid häwitustööd.

Nii kui häwitawad waimud liitufid õppimedes ratsanikkude kogud, kōti purustades, mis ees liitus, kuna siin ja seal tihti tulejooni näha oli, mida waenlase jalawäelised, enbid kaitseks, rewolwrist lastes sünnitasid.

Ülki oli mitmest kohast sõnu: „ära läö . . . oma“ kuulda, ja, löömise jaoks walmistatud püki tagasi tõmmates ja lähemalt järele waadates, wõis Austria riidades sõjariistadeta Wene jalomehi märgata, millest aru wõis saada, et austria lased päewal wangi wõetud Wene soldatist sõjariistadeta oma riidadesse lastsid, et õppimedes sellega meile segadust sünnitada.

Nende kawalus oli aga asjata, sest filmapilt lendas surisedes raket illes, mis wõitlusepiirist walgustas, ja lõhkewa rateti walgusel walis endale filmapilt iga ratsanik ohwri, kellele ta wihimata piigiga kallale tungis.

Pea oli wõitlusele pöörre, sest waenlane, kes nägi, et wastuhattamine asjata ja palju ohwrist nõuab, taganes tiireste, püssist maha wiijates ja oma elu päästa püüdes.

Müüriwõitlusest hürraa hülles, tungisid ratsawäelised edasi, pögeneid waenlast tagajades, purustades, kuni ääri eesleijaw soo, millest hõbusega läbiõamine raske edasitungimist takistas; ja nii olime sunnitud tagasi pöörama.

Sihedalt lamafid siin ja seal waenlase surmukehad; mõnes kohas ta tapetud hobu'e surmukeha, millest märgata wõis, et ka meie riidest mehi oli langenud.

Nii kui häbelikult waatafid õrnalt hommikuje koidu kiiret üle muru, ja nende walgusel filmasime huwitawat pilti . . .

Kaitsekraawides olewad waenlase soldatid olid suuremalt jaolt madjarid, ja igalühel neist oli kaitsekraawi — kass ligi wõetud. Kas hoidis surnud madjar kramplikult oma kätte wahel kassi, kes inimese lignemisel haledaste märgus, wõi jälle istus kass kraawis oma endise peremehe surmukeha juures.

See pilt oli kõigile ootamata, ja küsides waatafid seltsimehed üksteisele filma. Kas sõowad madjarid kassisi, wõi on see mõni ebauju komme, enefega kassi kaitsekraawi ühes wõtta.

Edaspidistes lahingutes märkasime tihti madjarist kassidega, aga mis otstarbel nad kassisi ühes wõtawad, see jäi tänase päewani arusaamata.

Hommikul selgus, et meie polgust 18 meest ja umbes 50 hobust oli langenud, aga waenlase kaotus oli mitu korda suurem.

Ra eila wangisattunud jalamehed ja kuulipildujad wõtsime tagasi, ja peale selle 13 waenlase kuulipiidajat, 2 terget suurtükki, lugemata hulga püssisi ja muud sõjamoona.

See oli üks esimestest lahingutest sõjalangusel . . .

29. detj. 1916. Laatsaretis

R. Kaasik.

Sõjameeste terwitused.

Südamlikka terwiseid saadame wanematele, sugulastele ja kodumaa neiuks sõjawäljalt, Austriast, J. Soowik, Pärnumaalt; R. Waasik, Katwewest; J. Riisberg, Tallinnast; J. Mandel, Katwewest; A. Simanson, Tallinnast.

Ujalohtane raamat

Uisu-sport

Sihijoos, kiirjoos, kunstijoos, jäätants. 53 joonistusega.

Sind 40 kop.

Radu „Seadu“ kirjastus, Tallinnas.

Reisifeltfiline.

Robert Bach.

Tema oli endiseks jäänud! Kõigis oma waadetes.

Ringi asti ei olnud temalt pörutamata ustu isitiitu Zumala sisse rööwida wõinud, Zumala sisse, kes igal ajal ja iga inimese kohal oma isatäe hoiab.

Ja niisama pörutamata oli ta ust inimesesoo ja selle headuse sisse, mis seal peitub. Waremalt, kui me mõlemad alles noored olime, olin ma tema üle tihti naeratanud. Nüüd tundsin ma tema wastu otse imestust.

Sest neil kahelkümnel aastal, mil me üksteist ei olnud näinud, ei olnud elu temogi wastu sugugi õrn olnud. Tema oli pidanud raskesti tööd tegema ja wõitlema, enne kui enesele wiimaks kindla ja mureta koha omandas, mis tal nüüd oli.

Ja ometi see peaaegu liigutam, elurõemus ilmawaade! Sga teise juures oletasin ma seda filmakirjaluseks pidanud, aga tema juures? — Tema otsetoheje, ausa iseloomu juures oli see wõimata.

Minule näis see oise uskumata olewat.

Säna õhtu olime selle aine üle kord jälle pikalt-laialt rääkinud. Edasi ja tagasi, siia-sinna. Kui ta mind, kõite oma loogikat appi wõttes, ometi mitte oma arwamisele ei juutnud saata, tähendas ta:

„Noh, hea küll, siis jutustan ma sulle omaist elust ühe loote. Ühe sündmuse! Wõib olla, eht muudab see sinu arwamist!“

„Siis — eks me näe!“ wastasin mina.

Ja tema algas:

„Sa tead ju, et ma Wenemaa fakslane olen. Riiaist pärit. Minu isal olit seal wäike, kaunis hästi minew äri, mis, kui nõudmised suured ei olnud, meest toita wõis.“

Selle äri pidin mina enese kätte wõtma; jah, minu isa tohtis koguni, et ma, niipea kui õppimise lõpetasin, koha temale obiliseks pidin hakkama. Sest tema oli juba wana mees.

Sellega ei olnud mina aga mitte nõus; minu siht oli kõrgem. Ma tahtsin wäikestest, kitiastest oludest wälja saada.

Kõigepealt tahtsin ma maailma näha. Ja et mu isa minu plaanide wastu oli, siis muretesin ma enesele ühe sõhra wõhetalituse läbi salamahti Saksamaale ühe Kõini ärisse koha.

Uga ka nüüd, mil asti juba kindel oli, ei annud isa järele; reisirahast rääkimata. Sellepärast pidin õige wähe rahoga ära reistma; mul oli seda parajaste nii palju, et oma arwates just Kõini wõisin jõuda. Seal tahtsin ma oma uuele peremehele kōik ära seletada ja temalt raha ette paluda.

Stettini sõitsin ma laewaga; seal edasi pidin raudteed tarmitama. Ma olin oma nawi raha kopila pealt wälja rehtendanud. Kui ma piletikassa ette ostusin, et Kõini piletit küsida, kuulsin lohtudes, et mu rehtendus wale oli ja ma temalt kōhe margoga olin etsinud.

Mis nüüd?

Ma ostsin viieti ainult Berlinini, lootes, et mulle rongis eht hea mõte tuleb. Uga niipalju kui ma teel ka pead murdsin, pääseteed ma ei leidnud.

Tasutulella olin ma juba Riias panti pannud. Wäärtasju mul muud ei olnud, ja wiletsa lohwri peale, mis mul kōes oli, ei laenanud küll keegi kopikat. Ja ise weel wõderal maal, kus mind keegi ei tundnud. Kust saan ma need kaks marka? Ülki nõu ei aidanud.

Ma palusin Zumalat. Südamest, palawalt. Zumal pidi mind aitama. — Ja ta aitas tõesti!

Kui ma Stettini waksalis rongist wälja olin tulnud ja waksalist parajaste lahkusin, et teed küsides juba Friedrichi uulitsal seiswasse waksali wartsiba, hüüdis mind keegi nimepidi.

Imestades waatafin ma ringi.

Seal tormas üks noormees minu juure. Ma tundsin ta kōhe ära, sest ta oli ühe Riia suurkaupmehe poeg.

„Teie peate mulle suure heateo tegema. Ma pean juba mõne minuti pärast rongiga ära sõitma. Uga mul on enne seda weel isale tähtis telegramm saata. Kas lubate seda

Sillekene waenlane.

Sillekene . . . mesilind
waitsele õhtul otsib sind —
sind ta püüab haavata;
õiekest sul rikkuda . . .

Sillekene, karda ja:
õitest mahla korjab ta,
walusast ta tortab sind
kuritawal mesilind.

Sillekene, sa närtsid; siis
kuimama peab sinu õis —
ei siis enam õial lind
lõbustades waata sind!

Sillekene, õh usu mind,
püüa; püüa peita end,
siis su õied, lehed ka
wõivad ilul lehwida.

Kaunim neiu kodumaal,
kui näed lille õhtu aal,
Mõttele siis, et wõrrelda
wõib sind tema õitega . . .

11 jan. 1917. R. Kaasik

Perša haarem. Pürstaewu ääres.

minu eest teha? — Jah? — Teie olete ju ka riialane, ma tunnen teid. Siis olen julge, et telegramm tõeste ka teele läheb. Wõeraid ei tea ju usaldada. Ma ei tea selgeste, kui palju ta maksab. — Südamlik tänu! Jällenagemiseni!
Ja ta oligi juba läinud.

Nagu unenäos seisin ma kesi nullitsat ja silmitsesin pa-berilehte ning raha. Seda oli wiis marka. — Telegram- mis oli ainult mõni sõna! Issand Jumal, siis jäi ju raha üle!

Ma jooksin telegrammi kassa juure, ja tõsi, telegramm maksis ainult kaks marka ja mõne penni. Mina olin pääs- tetud ja wõisin pileiti kuni Kölni osta!

See oli kogemata juhtumine? Ets? — Noh, kuulge edasi, see on ainult algus. Peaasi tuleb alles!

Wahpeal oli mitu aastat mööda läinud. Ma olin enesele juba õige kena summa kofku hoidnud ja otsustasin enesele wäikest puhkusereise lubada. Mõtlesin Miincheni kaudu Schweitsis ja sealt Itaaliasse sõita. Seda olin ma juba ammu igatsenud. Nüüd wõis mu igatus täide minna.

Miincheni kiirrongis, mida ma tarwitasin, näis imelikul wiisil wähe sõitjaid olewat. Igatahes jäin ma Nürnbergi peale üksi wagunisse.

Seal tuli mulle sõiduajal veel seltsi. Sisse astus äkki ilus, noor naisterahwas, pani oma käsitoti üles wõrgu sisse ja wõttis minu wastu ifime.

Mina ei sallin reisitutwusi; ühtikult reisiwate naisterah- waste wastu arwan ma seda aga suureks taktipuuduseks. Kui neid jutuga kiilitatakse. Neid waritsetakse juba nii kui nii palju; sest reisijad herrad arwawad neid enamaste iahi- loomadeks, kellega igauks meeldimist mööda wõib talitada.

Nii siis ei pannud ma oma reisifilistilist tähelegi, sellest hoolimata, et ta, nagu juba ütlesin, noor ja ilus oli. Ja, nagu näha, ka jutujamist nähtawaste ei põlanud. Minu huwitas elawalt parajaste raamat, mis mul käes lugeda oli.

Nõnda olime juba Miincheni ligidale jõudnud, kui ma märkasin, et minu reisifilistiline korraka arewusele jattus. Ta otsis oma käeloti läbi, kotas oma kleiditaskuid, wõttis mitu korda oma rahakoti wälja ja luges selle sisse, — liiji- dalt — selged märgid, et ta raha oli ära kaotanud.

Muidugi tuli mulle kohe minna oma endine niisugune oluford meelde ja ruttu lähwas mõte minu peast läbi: See

on näpunäide Jumalast! Siin wõid tema abi eest tänu arwaldada. Niisugust wõimalust olin ma tihti juba soowinud.

Silmapiilk ütlesin ma:

„On armuline preiki midagi ära kaotanud?“

„Ja lohmetas nähtawalt.“

„Jah, ma ei tea, mul puudub raha. Wististe on mulle Nürnbergis wähe tagasi antud. Wõi mu olen selle taskust mööda pistnud.“

„Oli seda palju?“ küsisin ma.

„Õh ei — fiski — kaksümmeend marka.“

„Seda on küll. Iseäranis kui see reisir puudub. — Lootuse järele ei tee see teile raskusi?“

Tema wastas wiititades.

„See'p see ongi. Ma pean veel täna Insbrucki edasi sõitma. Seal on mul koht. Ma olen kooliõpetajanna. Nürnbergis käisin jugulasti waatamas. Ja nüüd puudub mul kaksümmeend marka. Isegi piletiraha on mul nüüd wähe. Ja enne kui ma kodus lasen saata, läheb itlagi mõni päew mööda, kuna ma homme Insbruckis pean olema. Minu puhkuseaeg on mööda.“

Mina ei kahelnud tema sõnade juures põrmugi. Tema julustus oli nii loomulik ja nii nähtaw-lohmetu, ja pealegi tundsin ma ise sarnast seisuforda. Ma ei mõelnud ta sõ- nade tõe üle järelegi, waid tegin tale kohe ettepaneku, et teda aidata tahaksin. Tema wõiwat mulle ju selle raha mu alalise adressi all tagasi jaata.

Tema lükkas mu ettepaneku esiotja hirmunult tagasi. Tema ei wõid wiist ju ometi wõhwohdera mehe käest raha wõtta.

Alga wiimaks ometi jõudsin ta teisele armamisele jaata. Ma wõtsin kohe oma kirjatasku, kus mul kõi-õmu paberiraha seisis, ja ulatasin tale ühe kahelümmemargalise paberiraha.

Ülewoolawate tänusõnadega wõttis ta selle wastu ja palus minult mu adressi.

Mina andsin tale oma nimekaardi. Tema ütles mulle nüüd ka oma nime, ja et rong wahel ajal Miincheni oli jõud- nud, andis ta mulle veel kord tänades lätt, wõttis oma käsitoti ja astus wagunist ruttu wälja.

Minul oli mõnus tunne, et kaasinimest hädas aidanud

olin; ka mina lätsin wagonist wälja, andsin pakid pakilandja kätte ja toh'sin omale head wõderastemaja otstida.

Kui ma walfalist paraiaste lahtuda tah'sin, sain ma äkitselt uueste oma reissiküllilega kottu.

"Mõtlege, mislugune apardus mulle jälle juhtus," ütles ta; "ma eksiin sõiduplaaniga. Jansbrutti rong on praegu ära sõitnud. Niid wõin ma alles homm kul sõida."

"Noh, ega see paha tee," trõõstis minna teda, siis olete sin lihjalst õõd. Ka mina lähen praegu wõderastemaja otstima. Wahest tulete kaasa!"

Tema oli sellega lohe nõus. Peaegu liig walmitt, nagu ma filmapill mõtlesin. Kuid selle mõtte peletasin ma lohe eemale. Tema usaldab sind, muud midagi, arwasin ma.

Ka tema ise näis warsti teised mõtted saawat. Sest ta peatas äkki tänawal ja ütles:

"See wist küll ei lähe, et teid ennast lasen wõderastemajasle saata. Maailm on wäike, ja ilal ei wõi teada, kas seal wahest mõni ei leidu, kes mind tunneb. — Aga wahest olete nii lahte ja ütlete, et ma teie õde olen, siis lähetsi asi ennemine."

See nõudmine paistis mulle küll üsna ülearune olewat, kuid midagi filmatorfawat ma sellest ometi ka ei leidnud. Ükskreisija naisterohwa peale waadatakse wõderastemajas tihti kõerdt. ja nähtawaste ei tahtnud ta seda mullet sünnitada. Mina tõotasin ka seda teha, ja nõnda asusime ligemaste wõderastemajasle kui wend ja õde esoma. Muudugi anti meile uksteise kõrwal olewad toad, millede wahel üks oli, mille wõti tema pool kullses seisis.

Tahmatalt pidin ma ometi naeratama. Kuft selle läbi, et ta oma hea nime pärast kartis, oli ta enda niid õige pohaste seisukorba joetanud. Noh, õnneks polnud mul kõigewähematti nõu, tema seisukorba pahal mõttel tarwitada. Mida enam jagu meesterahwaid wististe oletsid teinud.

Mina olin mõttega, et head olin teinud, nii rahul, et mul tunne oli, nagu oleks see iseenese rõõwimine olnud, kui mu sõdamesse mõni himu oleks tekitatud.

Minu palwe, et ta minu seltsis õhtust sõõks, oli sellepärast minu poolt üsna ilmasüüta loomuga. Ja mina leidfin selle ka tema poolt üsna ilmasüüta olewat, et ta minu kutse wastu wõttis.

Meie lätsime alla wõderastemaja restorani, sõime, jõime ja ajasime juttu.

Jah, ajasime warsti juttu kui wanad tuttawad.

Tema näis terve, waimurikas neuu olewat. Nii tabawad ja naljatad olid tihti tema tähendused. Meie usaldus lasmas ilka enam. Ja ma pean tunnistama, ta meeldis mulle kangeste. Ma pidin ennast tõeste hoidma, et oma põhjasmõtete wastu mitte eksiida. Seda enam, et näitas, nagu oleksin ka mina tema peale sügawa mulje amaldanud.

Ja kuna me nii lõbusalt õhesõõs istusime ning elawalt juttu ajasime, tellisin ma lõpuks wudeli shampajerit. Teada, et see meie meeleolu weel lõbusamaks tegi. Jah, mina lätsin nii kaugele, et ta kääst laua all kinni wõtsin ja seda pigistasin.

Ja tema pigistas wastu!

Aga ruttu sain ma jälle kaineks. Tema on alles noor, itlesin ma, ja ta meel on weini tagajärel erutatud. Tema ei ole sellega wististe mitte wilunud ja on tänä nii mõnegi asia peale walmis, mida ta homme kaine peaga rasteste tahetsels ja mis ta terve elu peale wariu heidaks.

Ei, nii mõlemata ei tahtnud ma olla. Ma parandasin ennast ja iän õige toqõõhoidlikuks.

See torlas temale silma, ja ta küsis selle põhjuse.

Mina tunnistasin temale awalikult üles, mis ma praegu olin mõelnud.

Seal jäi ka tema äkitselt kõsileks ja wailis laua aega. Meie otustasime warsti lahtuda, seda enam, et ma korruga inestamifewaärt wäsimust hallasin tundma.

Ülewal korridorist jätšin ma tema jumalaga ja soowisin temale head reisi, sest et ta ju hommitul wara tahtis ära jõita.

Enne seda olin ma all juba mõlemate arwed ära dien-danud ja käsu annud, et mu seltsiline wara üles äratataks.

Kui ma juba oma toas olin, koputas ta weel kord waheutse peale ja palus minult toofi tiffa.

Ilma et wõkemalt oletsin järele mõelnud, mis ta nendega tegi, sest toas oi ja elets'i walguis, andsin ma tale utseoro wahelt tiffa kätte, pigistasin weel kord tema kätt ja jä sin teda weel kord jumalaga.

See oli lõllus — eks?

Aga konnata weel wähe!

Sis wõtsin riidest lahti ja heitsin magama, sest minu wäsimus lasmas hiiglosummul.

Kirjatasku, milles kõi mu raha seisis, panin ma peapadia alla, nagu ma seda ilka teen, kui wõderastemajas magan. Siis jäin ruttu magama. — — — — —

Kui ärkasin, paistis päite juba õige heledaste minu tupp.

Ma waatasin kella — see oli pool üsteistkümmend!

Nähtawaste olin ma kui surnu maganud; mu pea oli uimane.

Minu esimene mõte küis mu reissiküllile kohta. Teadagi — tema oli niid juba kaugele! Ma pesin ennast ja hakkasin siis riideste panema.

Sellejuures langes mu pill laua peale, ja ma leidfin seal walge poberisehe, mida mina sinna ei olnud pannud. Ma tegin poberi lahti — tahetümmemargaline paberirõha kullus seal wahelt wälja! Ja poberi peale oli pliitfiga mitu rida kirjutatud.

See sedel on mul weel praegu kirjatatõus. Siin ta on. Ma loen ta sulle ette. Sest kirt on ajajooksul pijsut ära kustunud. Pärast wõid ise waadata, et ta õige on. Tema on järgmine:

"Kustatud herral!

Annan teile sinjuures 20 marka tagasi. Minule pole seda waja, sest ma ei tahagi Jansbrutti reisiida. Seda luislastin teile ainult. Uleüidse oli see kõi luiskamane, mis ma teil lobifegin.

Teie olite, ilma et aimaste, õige pahaste kätte juhtunud. Ja teie kätt ole's wõinud õige pahaste kätte.

Wähemalt oleks teie raha igaweste kadunud olnud, ehk teie selle küll ettemaatlikult padja alla peitsite. Sest teie ei ole's ärganud ja kui teie woodi ees ka suurkõõki oleks lastud. — Mina tah'sin teid rõõwida. Aga wiimisel filmapillgul jätšin ma selle nõu tatti. Teie olite mind kiigutanud.

Teie headus, teie usaldus, teie omakajuta olet on mind kiigutanud. Paljud ütlewad, et teie rumal olite. Mina ütlen, teie ei olnud sugugi rumal. Sest teie hõõdite enesest suure tahju kaugele.

Mina ei ole siamaani inimeste poolt midagi head näinud, sellepärast olen ma neile kurja kurjaga tasurenud. Aga niisuguselt inimeselt, nagu teie, ei wõi ma midagi wõtta. Eage hästi!

Ma soowin teile õige varemata maailmas!"

See on minu reissiküllile lahkimisekiri.

Ja see on minu luq!

Kas ei anna ta sulle paljugi mõtelda?

Sa naerataid kohmetult?

Sa oled ja jääd parandamata skeptikuseks. Noh, sinu terwifeks!"

Praegu juba peaks igati, kellel lapitegi maad, omale

Liadõõ õperaamatu

muretsema. Üksainus kopsapea tasub juba raamatu hinna ära. Ka muudu on raamatut praegusel ajal kõige sündsiam omandada, sest kui teine trükk ilmub, läheb raamat praeguste töõhindade järele ligemale 8 rub. maksma.

Raamatus on hull selgitawaid pilta, juhatused ja keel hästi arusaadawad.

Sind 3 rubla, kõwas kõites 3 rub. 50 kop.

Saada igas raamatukaupluses. Pealadu „Teodus“ Tallinnas.

Sabemeajaja töötojas Satsamaal a. 1949.

Prillid.

Richard Charley naljakutule.

Kui mul prillid ei olnud, siis nägin väga hästi, aga kui ma neid hakkasin kandma, siis ei näinud ma enam teedagi.

Kui ma, näituseks, paberikauplusesse tahisin minna, siis astusin mürtspoodi, aga kui ma mürtspoodi tahisin minna, siis astusin kufagile lohta, mis veel halvemine lõhnab kui meie mürtspood.

Aga kui ma tuttavat nägin woorimehega enesest mööda sõitvat, siis vastas mu terwituse peale woorimees, kuna tuttavat kõnelesid, et ma uhte olla.

Nad ütlesid:

„Ta on uhte; tal on ju prillid.“

Kord kõndisin Wiru uulitsal, kus ma lebdagi ilka lipsu ja finise pahituga isandat trekwasin.

„Hei, herra Sine!“ hüüdsin ma ja haarasin herra Sine palitunõbbist kinni.

Ta waatas mule išeäraliselt otja; wist ei tunnud mind; mul olid ju prillid.

„Mul on teie maksta,“ ütlesin ma, „ja ma olen väga rõõmus kui jeda summat ära tasuda wõin.“

„Dige heats!“ ütles herra Sine lahemalt.

„See lord wõin ma tõtt tunnistada,“ kõnelesin ma ruttu edasi ja wõtsin rahakoti taskust wälja, „et ma sel torral, kui raha laenasin, teid peisin. Ma ütlesin, et mul naisewõtmiseks raha waja läheb, aga ma ostsin omale jalgratta. Ma tean, et te jalgratta jaoks raha ei olets laenanud. Ma sain aga hea kasu. Ma sõitsin suwe läbi jalgrattaga, talwel pidasin pööningul, aga nüüd te wadeti, kui jalgrattaste hinnad nende puudujate tõttu lertunud, müüsin ta hea kasuga maha... Siin on sadawiskümmend rubla.“

Ta ma lugefin herra Sinele sadawiskümmend rubla pihku.

„Tänan,“ ütles ta ja pani raha ruttu tasku. „Mul on juft raha hädaste waja ja ma mõtlefin sellepärast teie poole tulla. Sõber aitab sõpra, kõneldatse. Eht olete nõnda lahte ja laenate nüüd ta minule paarjada rubla!“

Ma lugefin tuttawale lahkest paarjada pihku. Siis jätsime umalaga ja läksime kumbki oma teed.

Sõtul läksin „Estoniasse“ „Lõbawawat kõrgust“ waatama. Seekord oli teatris išeäranis palju tuttawaid: ma kumardasin wahetpidamata siia ja sinna. Mõni vastas mu terwituse peale, mõni mitte; need ei tunnud mind wististe prillide tõttu ära.

Kui etendus algas ja saal ämarats tehti, filmasin oma kõrwal oma kallimat. „Wat'us pagin,“ mõtlesin ma, „tuleb nrisama ja aja teatri kui minagi.“

Jõudis loht, kus armastust awaldatakse. Ma pöörasin oma kall ma poole järgmiselt:

„Diga!“

Kui aga näitelawal jübandtõhestaw duett oli ja mu filmadesse pisarad walguisid, siis ei suutnud ma end enam pidada, wõtsin armsama käe oma pihku, jurustin seda ja ütlesin:

„Ma armastan sind nii väga!“

Siis jõudis suurepäraline finale ja ma ei suutnud end ka nüüd tugast hoida, wõtsin tahajilju Diga ümbert kinni ja juudlesin teda.

Ra tema oli näitlejate mõju all; kuidas wõiski teistit? Ta surus minu kätt ja ütles lõpuks:

„Oh, ma armastan teid!“

Nüüd lõopes waatus ja lõik läks walgeks. Ma waatasin täis õnne oma armsama peale ja — kohtusin.

Siis sofiestasin midagi „wabandage!“ taolist ja kadusin faaliski, iest see, tes seal istus, oli herra Sine iest ema, kes end nooreks armastas teha, et uueste mehele minna.

Ma oisifin wabeajal inimest, kellega istmeid wõilfin wahetada. Seal filmasin herra Sine. Ma teretasin teda ja täisfin:

„Miks te oma ema kõrwal ei istu?“

Ta wastas:

„Alguses pidi ema ükfinda teatri minema ja ostis pileti ära, siis aga tuli ta minul tahtmine teatrisse minna, aga ma ei saanud mujale koha kui teise rõõu peale.“

„Wahetame platsid,“ ütlesin ma, „mul on rõõdul teegi tuttav, kellega ma kofku soowifin saada.“

Endise aja sõjamees. Ambumees.

Herra Sinel ei olnud selle vastu midagi; me wahetasime pileteid.

Süis ütles ta:

„Kas te olete nõnda lahle ja maksaite minu wõla ära? Mul on raha hädaste waja.“

„Teie wõla?“ imestasin. „Kas unustasite ära, et ma täna hommikul teie wõla ära tasusin ja peale selle teile kolmsada rubla laenasin?“

„Ilma naljata,“ ütles Sine tõsiselt.

„Ilma naljata“ wastasin, „ma tasusin teil wõla ära.“

„Teie kõnelete tõtt?“

„Kelleks te mind peate?“ küsisin wihaselt.

„Petis!“ hüüdis ta. „Seda ma teie poolt ei uskunud...“

Ma kaeban teid kohtusse, häbemata nära! Ma

Süimesed kogusid meie ümber ja ta teegi mundrimees lähenes. Sünnets helises kell ja ma ronisin rõdule, kust ma aga midagi ei näinud, mis näitelawal sündis; mul olid ju prillid.

Uga kui ma teatrilt wälja astusin, ootas herra Sine mind ufse juures.

„Sa häbemata petis, oled ka mu ema au teotanud!“ ütles ta ja andis mule wastu lörmu.

Ma mõistsin, et asi kardetawaks wõib minna, ja jooksin esimese woorimehe peale.

„Nõnda ruttu, kui jõuad!“ hüüdsin ja katsusin priilisi; olid alles.

Järgmisel hommikul, teenistusesse minnes, trehwasin Posti uulistjal sinise palitu ja lilla kaelasidemega herrat.

„Pea,“ mõtlesin ma, „nüüd on rahawaras läe,“ ja lähenesin ähwardawalt petisele.

„Teie petisite minult eila hommikul kolmsada wiiskümmend rubla kõige häbemata! kumbel,“ karjusin ma ja haarasin petise palitunõbbist kinni.

„Mis?“ imestas ta. „Diete hull!“

„Nüüd lahme politseisse,“ karjusin ma: „seal selgub kõik.“

„So!“ hüüdis petis. „Ma sõitsin täna hommikul kolmeastase äraoleku järele Wenemaalt Tallinna, ja nüüd peetate mind rõõwliks!“

Järgmisel filmapilgul tundsin põletawat walu oma silmis, kuna prillid maha langefid.

Ma lasin kahtlusest inimese minna ja löin wihaselt jalaga prillid puruks.

Nüüd ei tarwita ma kunagi enam priilisi ja näen wäga hästi. Uga kolmesajast wiieskümmest rublast ei ole mul muud järele kui palitunõpp, mis „petise“ palitu küljest minu pihku jäi.

Uete Wast Järgmine (132.) sõjanummer ilmub 25. webruaril.

Pimeduse kottad.

Bill ligines wargsete sammudega suurele rahakapile. Ta tõnnat oli ettepoole küürus ja ta oli walmis iga wäike krobina peale seisma jääma. Bill oli harilik wargapoise, kes tühiseid asju seal, kus juhtus, äranäppas, kuid täna oli ta omale suurema „ohwri“ wälja walinud, nimelt, pangapidaia Rohlini rahakapi, mille warandustest terwe linn teadis rääkida.

Poospimedas hakkas ta küsitandu rasket kapiust lahti tangutama. See oli temale alles oskamata, kuid pika waewa peale andis uks ometi järele. Bill wiskas peitli kiest ja pühkis otiaesifelt higi.

„Raske töö, mis?“ kuulis ta korraga üht häält oma kõrwa juures küsima.

Bill ehmatas hirmjaste, kuid peagi toibus ta jälle ja sirutas käed, hädasohtu aimates, raste peitli järele.

„Urge endid liigutage, kui teil elu armas on!“ manitses seefama hääl; elekter keerati põlema ja selle walgulsel nägi Bill brauningi oma nina kohal wälkuwat mida teegi isil, kes tema wastas tigitoolil istus, käes hoidis. Jst oli frakkis, walge kaelasidemega ja lakknaha saabastes. Nähtawaste oli see pangapidaia, kes pidult koju tulnud ja nüüd kuriteo peale juhtunud.

Billi noor, peaaegu poisikese nägu awaldas sügawat kohumist. Sürmuga ootas ta, mis see mees küll edaspidi ette wõtab.

„Teie enese õnne pärast pidage ennaft waguvalt ülewal ja istuge sinna nurga toolile; kui minu teenijad teie kisa peale kottu jootsewad, wõib teil ainult halwemine minna!“

Bill täitis masinlikult kästu. See oli tema ekmene „suurem debüüt“ ja pidi nüüd nõnda „hingawalt“ lõppema.

„Sa mõtles oma noore naise ja wäitse lapse peale, keda ta kuumalt armastas ja kes praegu rahulikult waelemas linnajaos puhkafid ja kelle eest Bill oma õõsist „tegewust“ hoolega warjas ning õõsiseid äraolekuid igatewiisi püüdis wabandada.“

„Minu waatepunktist otjustades paistab see teil alles efmene wõie teine sisjetungimine olema,“ ütles pangapidaia, peoga wargariistade poole tähendades. „Ja et teie alles algaja olete, siis loodan ma teid weel õigele teele pöörata. Teie olete abielus?“ küsis ta, sõrmuse peale tähendades.

„Jah!“ wastas Bill ohates: „ma olen isa!“

„Mii siis, oma naise ja lapse pärast, jätke see kardetaw amet maha. Mlati ei õnnesta mitte! Warem eht hiljem tabatate teid ja siis... Ma teen teile hea ettepaneku: ma annan teile andeks, lasen teid priilisi ja luban teile weel pealegi 800 naela, et amsat elu wõite elama hakata. Kuid, tõotage mulle, et teie ialgi enam ennaft ei määri!“

Billi filmades kirasid tänutundmise pisarad. Wangistuse asemel — wabadus ja weel 800 naela!

„Ma tõotan seda!“ ütles ta, meeleligutuses oma heategija kätt surudes.

Pangapidaia tõi rummipudeli kapiist ja siis löödi tõotuse tinnutuseks klaasid kottu.

Kui Billil weel „Hawanna“ suitsema oli pandud, ladus pangapidaia ifka weel kohmetanud Billi peo peale 800 krahhijawat wäärtpaberit ja saatis teda wälja, kus ta warsti õõpimedusesse kadus...

Järgmisel päewal ilmus kuulutus ajalehtedes:

„Suurem murdwargus. Täna õõsel on pangapidaia Rohlini korteris suurem murdwargus toime pandud, raudrahakapi lahti lõhutud ja sealt paberid umbes kolme miljoni wäärtuses ära warastatud.“

Bill, kes seda kuulutust praegu oli lugenud, kortsutas lehe ära ja sülgas pörandale. Nüüd oli temale kõik selge! Eilane herra, kes tema wastu nõnda armuline oli, polnud sügugi pangapidaia, waid suurem waras. „Pimeduse kottas,“ nagu nad ise endid nimetada armastafid.

Jutuajamine ja 800 naela kinkimine oli kõik ainult selles, et temast rutem lahti saada. J. niisuguse suutäie oli ta lastnud oma nina eest äranäpata! Bill kirus, wandus ja ohtas! Wimatks korjas ta oma asjad kottu, et ärareisida. Saadud 800 naelaga mõtles ta kufagil wäitse poe awada, kus rahulitult ühes perega wanatujepäewad lootis mööda jaata . . .

Gladiator.

Nälg.

Nälg hulgub maal ja hulgub linnas ringi
Ja kodutaile tafa kõrwu sohistab:
See nin. sind patuteele wimatsk itka wadh . . .
Eht tare tohus küll, ei siiski leia töiti —
Ets tee pattu, tee pattu! . . .

Ta wargal' sohistab: W' karda! Ei sind püüta!
Dö käes. . . Ei ainust hinge näha wäljas. . .
Kõik rikkad magawad . . . Kuid waeled nähjas . . .
Laf' ausus, sildamehää! end warju peita!
Mis tahelda? . . . Tee pattu! . . .

Ta tüdrukule sohistab: Sa itka õmbled
Ja õmbled järgeste, kuid taskus — kopitad!
See muutuda kuid wõib, kui oga himustad . . .
Saad elama, ei tunne misit hoolt ja muret, —
Almullt tee pattu, tee pattu! . . .

Ra tafa sohistab ta noore wõitlejale:
Sa jõuetu, ja hoopis wäsinud ära. . .
Laf' püha idealite ju püues kustub sära
Ja kumarda ütspäinik kullast wafkale
Ja tee pattu, tee pattu! . . .
Wenekerest A. L. P a r a s m a a.

Pulmad wahējuhtumiseega.

Inglismaal on mõnes maalonnas kaunis weider pulma-
komme, nimelt — enne pulmalauda isrumist annab noor
abielumees oma alles praegu saadud küljekuulisele kõrwa-
lopsi, beides:

"Nõnda silmnib sinuga, kui sa mind wihastad!"
Ja tohe selle järele suudleb ta teda ja liiab juure:
"Aga nõnda teen ma, kui sa minuga ilufaste ümber käid."
Siijuti kosis üks Englise meremees Tallinnast todukana-
telse, Cesti neiuks. Peale laulatust andis ta tale kõrwa-
lopsi; kuid äge naisute ei hakanud musu ootama, waid
andis kõrwalopju tagasi, juure hafades:

"Teie meelet on see, woiw olla, hea, aga minule see ei
meelbi".

See wäike wahējuhtumine ei tatistanud neid siiski rahu-
likku abielu algamast. — or.

Silumaa „meretaru“ Kafari jöel.

Kewadisel suwrel weewoolu ajal tulnud kaks hiidlast,
„meretaru“, Kafari westwesti mõidri juure, ja palunud
wenet jöest ülesõitumiseks. Mõlder lubanud lohkest wenet
tarwitada. Wehed hakanud juure waewoga jõudma. Jõud-
nud juba kessele jõge, kui wene ähwardawalt tõituma löö-
nud. Teisel „meretaru“ langenud siida saapasäärde ja
kõhendanud seltsimehele, surmahirmus: „Mats, waata moad
ja ilma, ega sina teda teps enam näha soap. Niisuguse
molluga pole ma weel elulimas wee peal käinu.“ „Were-
taru“ jõudnud siiski wiimaks õnnelikult teisele kaldale ja
näinud weel „moad ja taiwast“. J. A.

Ärewuses. Kooliõpetaja (koolipoisile): „Dota,
ma tahan sind õpetada, kuidas sa oma lollused jätad! Selle
nuhtluseks kirjutad ja sada korda: „Mina olen kõige suu-
rem eesjel,“ — ja lajed sellele oma isa alla kirjutada.“

L. L.

Ettewaatlit.

"Ma usun, ta on nüüd juba armastama hakanud.
Aga ta tahab enne weel teada saada, kui palju ma kaasa-
wara saan. No jah, tema ei taha enne tulesse hüpata, kui
ta kinnitatud ei ole." L. L.

See poeg. Jsa: „Mis ütles küll kooliõpetajanna, kui
ta sind kuulis sõimawat?"

Poeg: „Tema tahtis teada, kelle käest ma seda olen
õppinud.“

Jsa: „Ja mis ütlesid sina?"

Poeg: „Well, isa, mina ei tahtnud sind plameerida
ja ülesin temale: mina olen seda meie papogoi käest
õppinud.“

*

„Niisugust elukutset mõtlete oma pojale walida, Jones?"

„Well, jelle üle olen ma weel wähe järele mõelnud,
Brown, aga et ta itka alles warahommikul todu tuleb,
mõitlen mina, et ta primamehets tahab jaada.“ L. L.

Ümberpöördukt. Leht ja Krause armastasid ühte ja
seda sama neidu. Dan kaldus Lehe poole ja Krause sõitis
wähjamaale. Mõne aasta pärast pööras ta tagasi ja treh-
was Lehega. „Teie olete nüüd abielus ja olete õnnelikud?"
küsis ta peale esimest terwitust uudishimulikult. „Ei, Krause,
ümberpöördukt. Meie oiime õnnelikud ja oleme nüüd
abielus.“ L. L.

*

Esimehe linnawaht oma ametiwennale: „Wõib
ja mulle paar rubla laenata, Georg?"

Teine linnawaht: „Just praegu warastas üks
tasakuwaras mind paljaks.“ L. L.

*

Rontferdil. Proua Roos: „Kas ei leia ta teie
herra Meis, et Alca kõige ilusam ja wiisrikkam Rubinstei-
teostest on? Ah! Ja nii kurb!"

Herra Mets: „Teil on õigus nagu alati, armuline
proua. Mina ei mõista ainult seda, kuidas seda seletada,
seal — nad surewad — kui nad armastawad.“ L. L.

*

Muhtlane Sanchez juhtub oma naabri Jsaakiga, kes
suures linnas elab, pühapäewal uulitsal kottu ja sõnab:
„Caramba, kui tore sa täna wälja näed! Aga ma ei tea,
ja tuled mulle lühem ette kui warem.“ — „Wuidugi,“ was-
tab teine, „olen enesel ometi jalad ära pesnud.“ L. L.

Ujad muutuvad.

„Jah, see peegel on nagu hea sõber, kes ajajooksul meelitamise unustab ja sulle jämedust hakkab ütleva!“

Dotamata rohusedel. Proua Neumann oli õige elav ja jututas daam ja armastas tagasihoidmatalt sõitearvustada, mis temale ei meeldinud. Mõne aasta jooksul oli ta sellega oma mehe närvidele nii nõrgaks teinud, et see raskesti haigeis jäi. Arst seletas, herra Neumannile olla täiesti rahu ja puhkamist vaja. Tema saawat mõned uued pulbrid, mida aga täieste eeskirja järel peab tarvitama; vastasel korral peab abitarvitaja haigemajasse viima. Wootawate pisa-ratega tõotas proua juhatust tähtselt täita. Kui karbitene puubrutege kodu saadeti, seisid seal peal: „Ohtul ja hommikul üks unepulber — proua Neumannil sisse võtta.“ L. L.

Kangelane. P a m m a s s o n: „See olite teie, isand, kes eila minu naist lollits sõimas!“

K a u b b e r g: „Mina.“

P a m m a s s o n: „Lubage teil kätt suruda. Teie olete — kangelane!“

Ei olnud aega. „Teie, preili, olite hra Maiasbergi juures masinakirjutajaks? Järelevalt õppisite seal selle ajaga hästi wäledalt masina peal kirjutama?“

„Rahjuls, ei. Ma kirjutasin ainult siis, kui tema naine juhtumisi kontorisse tuli.“

Rõõsa uudised. „Noh, jutusta, Ants, mis teie külas ka uudist on . . .“

„Uudist? Jah, waat' see on uudis: Raha Reinul käis kihunit, ostis teise härja ära, maksis 500 rubia . . .“

Suuletallajad. „E . . . e . . . ütke, kelle juurest ja oma rübed tellid, mis nii kaua vastu peavad?“

„Oma rätspea käest.“

„Sa aga ei maksa ju tale naljalt?“

„No jah, sellepärast ta ju püüabki, et mu riided kaua vastu lööksid.“

Wagunis. Raks reisirat heitsid magama. Et ruumi wähe oli, ronis teine nendest ülemise nari peale. Hõsel wantus wagon kangeste ja ülemine reisija kukkus alla, teise peale.

„Ai, ai, ai! Mis see on?“ hakkas see, äkki äratatuna, karjuma.

„Arge karjuge ühti, armas naaber, see oli minu palitu, mis maha kukkus,“ wastas kukkunu häbelitult.

„Aga ludas ta mind nii walustaste ldi?“

„Sellepärast, et mina seal sees olin, armas naaber.“

Kuulutusjed.

Djite.

Johnsoni sõharohu. Olete korra wõtnud — ei kõhi italgil enam. Wõib ka rottide häwitamiseks tarvitada. Saada aptetidest. **Gladiator.**

*
Professori X. tänane kõne „Ludas see tuleb, et ma alati terwe olen“ liikutakse kõnepidaja haiguse pärast teadmata ajani edasi.

Ilmus trükiti:

Eesti sõjamehe laulid.

Hind 25 kop.

Saada igas raamatukaupluses. Pealadu „Teadus“ Tallinnas.

Utskohane lugemisevara:

Põhja - Amerika Ühisriigid

Dlga Wolkenstein.

Hind 20 kop.

Saada igas raamatukaupluses. Pealadu „Teadus“ Tallinnas.

„Meie Matsi“

tellijaliste wastuwõtmise wältaab edasi

Tellijalise hind kättesaamisega aastas 5 r. 50 l., 6 kuu eest 3 r. 3 kuu eest 1 r. 60 l. Toimetusest ise ära wiles: aastas 4 r. 50 l., 6 kuu eest 2 r. 30 l., 3 kuu eest 1 r. 30 l. Ilmus iga laudwõew.

Adressi muutmise eest 10 kop. Adressi muutmisel ja tellimise uuendamisel palume senist adressi nr. teatada.

Toimetus ja talitus:

Tallinnas, Harju ja Riiu tähe ristilisa nurgal nr. 46/15, „Teaduse“ raamatukaupluses.

Tarwitamata jäänud lähemad kirjatööd häwitatakse ära, kui mõrtisi tagasihoidamiseks juure lihtab ei ole. Ruumi-puudusel ajakirjas kirjawastuseid ei anta; wastuse saamiseks lihtagu postmari eht postkaarti ligi.

N. B. Üstfute numrite ostjaid palume lahteste tähele panna, et neile ostmisel mõnda teist „Meie Matsi“ nime- ja kujulist lehte meie lehe asemel kätte ei piisatata.

Анон. реон. гонсыпов. Wastutaw toimetaja Jakob Jaakon. Wäljaandja J. Muul. W. Schiffer'i trükk. Tallinnas

EEGI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR